

УДК 378.6:61(477)

А.О. Варданян, С.М. Ефендієва, Н.М. Ніколаєва

ФОРМУВАННЯ ОСНОВНИХ ГРУП КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ СТУДЕНТІВ-МЕДИКІВ

ВДНЗ України «Українська медична стоматологічна академія», м. Полтава

e-mail: anaitvardanian@gmail.com

У статті розглянуто актуальність формування основних груп компетентностей студентів-медиків як засобу модернізації вищої медичної освіти. Автор обґрунтовує необхідність формування досліджуваних компетентностей студентів у складі медичної підготовки, що відбувається у процесі навчання. Описано сутність основоположних компетентностей майбутніх лікарів. З'ясовано, що вирішальним чинником досягнення основних цілей сучасної освіти є формування ключових компетентностей, які необхідні для будь-якої професійної діяльності.

Ключові слова: компетентність, компетентнісний підхід, професіоналізм, професійне спілкування, студент-медик.

Вступ. Протягом останніх років система медичної освіти націлена на випуск фахівців, зокрема лікарів, які «володіють різнобічними навичками й мають широкий світогляд, здатні інтегрувати свою роботу з діяльністю як інших працівників сектора охорони здоров'я, так і з іншими професійними сферами», можуть самостійно приймати професійні рішення на підставі оволодіння визначеним колом функцій і завдань [0]. Всесвітня організація охорони здоров'я ратифікувала таке визначення сучасного висококваліфікованого лікаря: це особа, яка «надає допомогу, приймає рішення, спілкується, керує та враховує інтереси й потреби суспільства» [7]. Формулюючи мету та завдання професійної-мовленнєвої підготовки лікарів у медичних університетах України передбачається досягнення високого рівня професіоналізму та компетентності.

Мета. Метою дослідження є вивчення основних груп компетентностей майбутніх лікарів як необхідного чинника формування професійної діяльності.

Результати та їх обговорення. Щоб отримати диплом з медицини та продовжувати навчання на післядипломному рівні випускник повинен набути таких основних компетентностей:

- 1) академічна;
- 2) фахова (клінічні навички в межах загальної клінічної підготовки);
- 3) соціальна;
- 4) професійно-релевантна;
- 5) лінгвістична.

У межах академічної компетентності студенти мають оволодіти базовими поняттями структури і функцій організму, здоров'я і хвороби, фазовості перебігу патологічного процесу, а також особливостями людської психіки в нормі і при патології, розуміння людини як соціальної істоти й впливу на неї зовнішніх факторів (суспільних, природних), етичних принципів медицини, мати системний спосіб мислення та структурований підхід до вирішення медичних проблем. Важливими є здатність розвивати здібності й вміння вчитися, використовувати міждисциплінарний підхід при вирішенні проблем, використовувати навички системного та порівняльного аналізу, набувати вміння працювати самостійно, використовувати знання іноземної (англійської) мови, а також професійної латинської термінології в обсязі, необхідному для виконання професійних і громадянських обов'язків.

Фахова компетентність передбачає: оволодіння відповідними діагностичними алгоритмами, здатністю приймати адекватні терапевтичні рішення, здатністю розпізнавати екстрені стани й надавати невідкладну допомогу, можливістю проводити диференційну діагностику найбільш поширених захворювань і складати протокол лікування, можливістю використання нових інформаційних технологій з метою діагностики та лікування хворих [6].

Випускник має володіти наступними професійними компетентностями за видами діяльності:

Профілактичної допомоги:

- Використання занять фізичною культурою і спортом для збереження власного здоров'я та пропаганди здорового способу та стилю життя;
- Використання методів статистичного, історичного, економічного аналізу у вивченні та прогнозуванні показників здоров'я населення, в оцінці діяльності організацій охорони здоров'я та лікарів, у визначенні ефективності лікувально-профілактичних заходів та диспансеризації населення.

Медичної допомоги:

- Здійснення етіотропного, патогенетичного обґрунтованого лікування;
- Застосування прийомів і методів відновного лікування;
- Здійснення консультативної допомоги лікарям інших спеціальностей відповідно до профілю своєї медичної діяльності;
- Здійснення діагностичної допомоги населенню з використанням лікувально-діагностичної апаратури.

Науково-дослідної діяльності:

- Уміння працювати з науковою літературою і створення особистої науково-практичної інформаційної бази даних;
- Планування та проведення наукових досліджень за фахом;
- Оформлення та підготовки результатів наукових досліджень до опублікування;
- Організація своєї праці на науковій основі з використанням комп'ютерних технологій обробки інформації у сфері професійної діяльності.

Викладацької діяльності:

- Уміння правильно підготувати методичне забезпечення проведеного навчання.

Організаційно-управлінської діяльності:

- Використання нормативно-правових актів та організаційно-розпорядчих документів в організаційно-управлінській діяльності у сфері охорони здоров'я;

- Проведення санітарно-гігієнічних та профілактичних заходів;
- Проведення лікувально-евакуаційних заходів;
- Правильне оформлення медичної та організаційно-розпорядчої документації, оформлення рецептів;
- Організація та надання медичної допомоги населенню з використанням сучасних інформаційних технологій та ресурсів;
- Ведення медичної документації;
- Обробка державної, соціальної та медичної інформації [5, 6].

У межах соціальної компетентності вказується на однаковий підхід до лікування хворих незалежно від раси, віку, соціального та економічного статусу, освіти, культурного походження, релігії чи світогляду. Важливою є робота лікаря з питань розв'язання соціально-значущих медичних проблем, таких як куріння, надмірне вживання алкоголю, наркоманії, ожиріння тощо. Вказується також на важливість урахування лікарем соціально-економічних чинників у збереженні здоров'я людей і розвитку патологічних процесів, здатності до соціальної взаємодії і міжособистісних комунікацій.

Професійно-релевантна компетентність передбачає усвідомлення майбутніми лікарями необхідності продовження навчання протягом усього життя і постійного вдосконалення своєї професійної майстерності, здатності критично оцінювати медичні джерела інформації, можливості ставити наукові питання, проводити дослідження, формулювати наукові гіпотези і працювати з використанням найновіших наукових підходів до вирішення прикладних завдань медицини.

Лінгвістична компетентність містить у собі професійно-мовленнєву компетентність майбутніх лікарів і включає такі елементи як здатність доступно пояснити пацієнтові його стан, необхідність проведення тих чи інших діагностичних процедур, указати на можливі ускладнення від їх здійснення та наслідки, якщо вони не будуть проведені, пояснити пацієнтові необхідність вживання і можливі побічні реакції від медикаментозних засобів, які йому буде призначено. Важливе місце у цьому плані належить також спілкуванню лікаря з

родичами хворої людини, особливо це стосується пацієнтів з важкими та невиліковними хворобами. Суттєвими є спілкування з іншими лікарями, молодшим медичним персоналом, працівниками допоміжних служб. Окремим пунктом виділено можливість спілкування іноземною мовою.

Професійно-мовленнєва компетентність майбутніх лікарів має на меті здатність студентів будувати цілісні, зв'язкові й логічні висловлювання різних функціональних стилів в усній і письмовій мові; передбачає вибір лінгвістичних засобів залежно від типу висловлювання.

Під час вивчення навчальних дисциплін «Українська мова (за професійним спрямуванням)», «Англійська мова», «Англійська мова (за професійним спрямуванням)» студенти оволодівають теоретичними основами мовлення, засвоюють норми усного й писемного мовлення, покращують культуру мовлення за допомогою оволодіння її технікою (дикція, інтонація, наголошування), культурою мовлення (мовленнєва вправність), а також за рахунок майстерного застосування мовленнєвої діяльності для впливу на слухача.

Ми виходили з того, що формування умінь професійного спілкування визначається системою мовної освіти, є його пріоритетною метою. Комплекс даних умінь кваліфікується як професійно-мовленнєва компетентність, у структурі якої мовної аспект є визначальним, оскільки здатність до мовної діяльності відповідає особистісним потребам студента як з державної так і з іноземної мови, створюючи для нього в майбутньому перспективи професійного зростання. При цьому необхідно відзначити те, що мовленнєва діяльність в умовах реального спілкування вважається успішною тільки в тому випадку, якщо студент має здатність розуміти й досягати зв'язності в сприйнятті й породженні окремих висловлювань з урахуванням контексту реальної ситуації, тобто дискурсивної компетентності.

Професійно-мовленнєва компетентність майбутніх лікарів має на меті здатність будувати цілісні, логічні, зв'язні висловлювання, використовуючи різні стилі усної і письмової мови. Володіння професійно-мовленнєвою

компетентністю фахівцем медичного профілю допомагає йому обирати й використовувати адекватні мовні форми та засоби залежно від мети та ситуації спілкування, від соціальних ролей учасників комунікації, від того, хто є партнером по спілкуванню. Це вимагає регулярної зміни характеру діяльності, тобто виконання ряду організаційно-діяльнісних умов. Насамперед, це стосується використання комплексу інтерактивних технологій навчання (мозковий штурм, дискусія, прес-конференція, суперечка-діалог, навчальні дебати), які спрямовані на організацію продуктивної роботи в групі, співробітництво, узгодження інтересів та ін.

Формування професійно-мовленнєвої компетентності майбутніх лікарів на заняттях з іноземної мови в медичному вищому навчальному закладі спирається на когнітивні процеси, пов'язані з особливостями та специфікою діяльності студентів, а також професійною спрямованістю процесу навчання, що припускає перехід навчально-пізнавальної діяльності в професійну діяльність. Так, у процесі формування зазначеної компетентності під час навчання іноземної мови слід враховувати два основних аспекти, що визначають здатність до професійної іншомовної комунікації:

- 1) навчання мові взаємодії, що сприяє адекватній орієнтації в задумах тих, хто спілкується та реалізації фактичної потреби комунікантів;
- 2) професійно орієнтоване навчання цінностям і знанням, понятійному апарату та ідеям інтелектуальної, соціокультурної сфер особистості, з яких виходять учасники спілкування [1; 2].

Успішне навчання в немовному вищому навчальному закладі може бути забезпечене як при врахуванні лінгвістичних, так і дидактичних чинників, що має на увазі таку організацію навчальної роботи, щоб максимально оптимізувати розумову діяльність студентів шляхом варіювання форми навчальної роботи залежно від навчальних завдань, забезпечуючи участь кожного в навчальному процесі та надаючи студентам можливість використовувати особистий досвід, брати на себе відповідальність за планування, реалізацію планів і результати навчання, висловлювати власні

думки й давати емоційно-оцінну реакцію. У цьому аспекті йдеться про умови, які забезпечують розвиток освітньої активності (опора на особистий досвід студентів, урахування індивідуальних особливостей, активізація сприйняття, організація активної самостійної позиції) [4].

Висновки. Отже, у процесі навчання у вищому медичному навчальному закладі майбутні лікарі мають оволодіти академічною, фаховою, соціальною, професійно-релевантною, лінгвістичною компетентностями, що сприяють всебічному розвитку фахівця.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Кабардов М. К. Типы языковых и коммуникативных способностей и компетенции / М. К. Кабардов, Е. В. Арцишевская // Вопросы психологии. – 1996. – №1. – С. 34–49.
2. Кабардов М. К. Коммуникативно-речевые и когнитивно-лингвистические способности / М. К. Кабардов // Способности и склонности. – М., 1989. – С. 103–128.
3. Медицинское образование в мире и в Украине / [Ю. В. Поляченко, В. Г. Передерий, А. П. Волосовец, В. Ф. Москаленко и др.]. – Х. : ИПП «Контраст», 2005. – 464 с.
4. Михайліченко М. В. Формування громадянської компетентності майбутніх учителів предметів гуманітарного циклу : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.04 / Михайліченко М. В. – К, 2007. – 229 с.
5. Мруга М. Р. Методи педагогічної діагностики та тенденції їх розвитку / М. Р. Мруга // Вісник Прикарпатського університету: Педагогіка. – Івано-Франківськ : Плай, 2005. – № 11. – С. 78.
6. Освітньо-кваліфікаційна характеристика спеціаліста за спеціальністю 7.110104 «Педіатрія» напряму підготовки 1101 «Медицина». – Тернопіль, Укрмедкнига. – 30 с.
7. Towards the Assessment of Quality in Medical Education / World Health Organization. – Geneva : WHO, 1992. – 17 p.

ФОРМИРОВАНИЕ ОСНОВНЫХ ГРУПП КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ СТУДЕНТОВ-МЕДИКОВ

А.О. Варданян, С.Н. Эфендиева, Н.Н. Николаева

ВДНЗ Украины «Украинская медицинская стоматологическая академия»,
г. Полтава

В статье рассмотрена актуальность формирования профессиональной компетентности студентов-медиков как средства модернизации высшего медицинского образования. Автор обосновывает необходимость формирования основных групп компетентностей студентов в составе медицинской подготовки в процессе обучения. Описаны основные этапы при формировании компетентностей будущих врачей. Выяснено, что решающим фактором достижения основных целей современного образования является формирование ключевых компетентностей, необходимых для любой профессиональной деятельности.

Ключевые слова: компетентность, компетентностный подход, профессионализм, профессиональное общение, студент-медик.

THE FORMATION OF THE MAIN GROUPS OF COMPETENCES OF MEDICAL STUDENTS

A.O. Vardanian, S.M. Efendiieva, N.M. Nikolaieva

HSEE of Ukraine "Ukrainian medical stomatological Academy", Poltava

The topicality of formation of professional competence of medical students by means of modernization of higher medical education has been described. The author deals with the necessity of formation of the basic groups of the competences of students as a part of the medical training that occurs in the learning process. The main stages in the formation of competencies of future physicians have been determined. The decisive factor in achieving the main goals of modern education in the formation of key competencies required for any professional activity has been found.

Key words: competence, competence approach, professionalism, professional communication, medical student.

АНКЕТА-ЗАЯВКА

НА УЧАСТЬ У КОНКУРСІ НАУКОВИХ ПРАЦЬ МОЛОДИХ УЧЕНИХ, ПРИСВЯЧЕНОМУ ДНЮ НАУКИ

Кафедра іноземних мов з латинською мовою та медичною термінологією

Назва статті: ФОРМУВАННЯ ОСНОВНИХ ГРУП КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ СТУДЕНТІВ-МЕДИКІВ

Прізвище, ім'я, по батькові	Рік народження	Посада	Науковий ступінь	Форма участі
1. Варданян Анаїт Оганесівна	1991	Викладач кафедри іноземних мов з латинською мовою та медичною термінологією, Вищий державний навчальний заклад України «Українська медична стоматологічна академія», м. Полтава	немає	Стаття зі співавтором
2. Ефендієва Світлана Миколаївна	1989	Викладач кафедри іноземних мов з латинською мовою та медичною термінологією, Вищий державний навчальний заклад України «Українська медична стоматологічна академія», м. Полтава	немає	Стаття зі співавтором
3. Ніколаєва Наталя Миколаївна	1981	Викладач кафедри іноземних мов з латинською мовою та медичною термінологією, Вищий державний навчальний заклад України «Українська медична стоматологічна академія», м. Полтава	немає	Стаття зі співавтором

Завідувачка кафедри

к.пед.н., доц.

Беляєва О.М.